

Türkler ve Temizlik

Osmanlı'yı ziyaret eden seyyahların Türkler hakkında hemfikir oldukları konuların başında atalarımızın çok temiz oldukları, temizliğe kadın erkek çok büyük bir önem verdikleri hususundadır.

Türklerin hayatlarında çeşme ve hamamların büyük bir önemi vardır. Zengin kişiler özel hamamlı ev yaptırırken halk da umuma açık hamamlara gitmektedir. Osmanlı zamanında çoğu hamamlar yirmi dört saat açık bulunurdu. İnsanlar hamamlara günün her saatinde gitme ve istediği kadar kalma şansına sahipti. Türklerin temizliğe

verdiği önem yabancı seyyahların da ilgisini çekmiş, Osmanlı'yı ziyaret eden seyyah Ricaud, Türklerin son derece temiz insanlar olduğunu, yıkanmayı sevap olarak gördüğünü, Hıristiyanlara taharetsiz diye iyi gözle bakmadıklarını, Türklerin yemekten önce ve sonra ellerini yıkadıklarını ve Allah yemeği, biz ellerimizi daha sık yıkayalım diye

yarattı, diye söylemlerde bulduklarını yazmaktadır.

Eski Osmanlı toplumunda insanlar dinlenmenin, eğlenmenin, yorgunluğu atmanın en güzel yerinin hamam olduğuna inanır, gruplar hâlinde hamama giderek bunu bir eğlenceye çevirirlerdi. **Dünyada hamamda çalgı çalan, oynayan, kız beğenen, bir şeyler yiyip içen tek millet Türklerdir.** Erkeklerin kahveye gitme alışkanlığı ve zevkenden daha fazla kadınların hamama gitme alışkanlığı mevcuttur. Türklerin hamamı etkili bir tedavi yöntemi olarak uyguladığını dile getiren Howard, bizler derimizi okşamakla kendimizi temizlediğimizi sanıyoruz. Türkler ise gerçek temizlik örneği kişilerdir. Sıcak odalarda ve çok nefis bir keselenmeden sonra kahve, limonata ve çubuk getirmeleri çok güzel bir şey, diyerek Türklerin hamamı nasıl bir safa şekline çevirdiklerini dile getirir.

Bizim toplumumuzda hamamdan çıkana, banyo yapana **sihhatler olsun** denmesi, te-

banyo yapana **sihhatler olsun** denmesi, temizliğin sihhat getireceğine olan inançtan kaynaklanmaktadır.

Tarihi eski olan şehirlerde derelerden gelen sular kanallara ayrılmakta bazı kanallar doğrudan hamamların içine yönlendirilirken bazı kanallar da halkın içme suyunu oluşturacak şekilde düzenlenmekteydi. Bu durum Türklerin hamama vermiş olduğu önemi göstermektedir. Hamamların içi en güzel mermer taşları ile döşenirken, dışı da kubbe şeklinde olup cami mimarını andırmaktaydı. Zira cami yaptırma ile hamam yaptırma arasında manevi haz arasında bir yakınlık bulunmaktaydı.

Gezgin Burnaby, Türk- Ermeni ilişkilerini anlatırken Türklerin temizliği hakkında şu konuyu dile getirmektedir: Sivrihisar'da çok büyük yangın çıktığı sırada buradaki Hristiyan nüfus 30 milyon kuruşluk bir zarara uğramış, Türkler zor durumda kalan Ermenileri evlerine almakta isteksiz davranmış, aldıklarında da konukları gittikten sonra gâvurların vücutlarıyla kirlendiklerini söyleyerek kullanılmış döşekleri pencereden dışarı atmışlardı. Bu olay bana Türklerin fanatikliğine kanıt olarak aktarıldı. Ancak daha sonra Ermenistan'da dolaşırken Türklerin, her şeyden önce evlerine kabul etmemekle, ikinci olarak da onları evlerinde ağırlayacak kadar iyi yüreklilik gösterdikten sonra döşekleri imha etmekle çok akıllıca davrandıklarını anladım. Ermeniler vücut temizliğine hiç önem vermiyorlar, son derece pisler. Evleri, giysileri hep haşarat kaynıyor. Türker ise aksine çok daha temizler.

Dinimizde sadaka-i cariyeye denilen bir sadaka çeşidi de bulunmaktadır. Bu sadaka çeşidi kişinin öldükten sonra amel defterine sevap yazacağına inandığı sadaka türüdür. Bu nedenle insanlar cami çeşme yapmayı bir nevi ibadet gibi görmüş, ihtiyacı olduğunu hissettikleri yerlere çeşme yaptırmaktan büyük mutluluk duymuşlardır.

Atalarımızın temizliğe önem vermeleri geçmişte onları büyük felaketlerden korumuştur. Geçmişimizden ders alıp atalarımız gibi temizliğe daha fazla özen göstererek korona virüsünü en az hasarla atlatmak durumundayız.

Not: Avrupalıların Türkler hakkındaki fikirlerini öğrenmek isteyenler Dr. Gürsoy Şahin'in İngiliz Seyahatnamelerinde Osmanlı Toplumunu ve Türk İmajı adlı eserine bakabilir.

Suat UNGAN